

Ekspertmøte i Lillehammer Januar 2020

Vi inviterte en internasjonal ekspertgruppe og forskere som deltar i prosjektet til ekspertmøte på Valuechange-prosjektet på hotell Breiseth i Lillehammer 22.-23. januar og et mindre ekspertmøte med fokus på metoder for å verdsette velferdsvirkninger av natur- og kulturgoder på Thon Hotell Opera i Oslo den 24. januar.

Lillehammer ble valgt som lokalitet for ekspertmøtet vårt fordi byen er godt kjent utenfor Norges grenser både på grunn av OL i 94 og Netflix-serien med samme navn. I tillegg gir Lillehammer fine muligheter til å oppleve norske nærliggende kulturlandskap og kulturminner på Maihaugen. Lillehammer er dessuten kun en rask togtur fra Oslo Lufthavn, og det historiske First Hotell Breiseth ligger bare 3 minutter å gå fra togstasjonen.

Hotell Breiseth er kjent for sine mange flotte malerier med norske motiv på veggene. I følge hotellets hjemmeside ble hotellet tidlig på 1900-tallet «forbundet med kjente kunstmalerere fra Lillehammer. Mange av malerne betalte for oppholdet sitt med sine egne kunstverk, og i dag kan du oppleve kunsten og den spesielle atmosfæren.» I løpet av ekspertmøtet fikk vi flere tilbakemeldinger fra deltagerne at de satte pris på maleriene som pryder veggene.

I dette nyhetsbrevet oppsummerer presentasjonene til noen av våre internasjonale deltagere samt noen bilder fra ekskursjonen til Maihaugen og til en presentasjon gitt med kultursjef, Olav Brostrup Müller, i Lillehammer. Programmet og listen over deltagere for alle dagene er vedlagt dette nyhetsbrevet.

Velkomstmiddag på Stasjonen ankomstdagen, tirsdag 21. januar, 2020.

Maria Luisa Paracchini arbeider til daglig ved Joint Research Center (JRC) i Ispra ikke langt fra Milano. JRC er et av EUs forskingssentre, og Maria-Luisa er tilknyttet det som heter «Directorate D - Sustainable Resources, Agriculture and Food Security Unit». Maria-Luisa har lenge jobbet med landskapsendringer, og hun var blant annet involvert i arbeidet med å utvikle en landskapsindeks til bruk på Europeisk nivå (se for eksempel denne rapporten: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC68008/lbna25114enn.pdf>).

På vår samling på Lillehammer var det imidlertid det nyere arbeidet med fokus på økosystemtjenester, og da spesielt de kulturelle økosystemtjenestene, Maria-Luisa presenterte for oss.

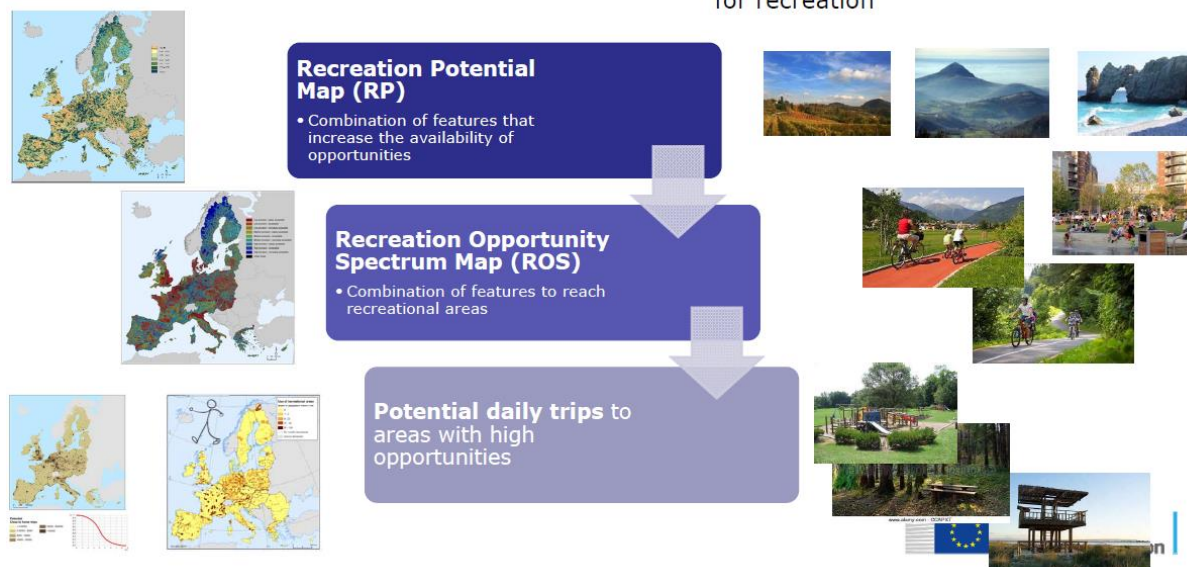
Med utgangspunkt i strukturen utarbeidet gjennom CICES (Common International Classification of Ecosystem Services – <https://cices.eu>) beskrev Maria-Luisa hvordan de har fokusert på å utvikle en modell for utendørs rekreasjon. Denne modellen, er en del av et større arbeid for å kartlegge økosystemtjenester kalt ESTIMAP. (En rapport fra dette arbeidet er tilgjengelig her: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC87585/lb-na-26474-en-n.pdf>)

Arbeidet med å utvikle en slik modell bygger både på tre nasjonale undersøkelser (fra Finland, Danmark og England) og en videre undersøkelse av litteratur om tema. I rapporten understrekes det at det er mange faktorer som påvirker rekreasjon lokalt, men noen hovedpunkter de konkluderte med er (vår oversettelse):

- avstand man reiser er typisk ganske kort: nærrekreasjon foregår typisk innenfor en avstand av ca. 8 km fra utgangspunktet – som da ofte er bosted,
- vann er spesielt attraktivt for rekreasjon,

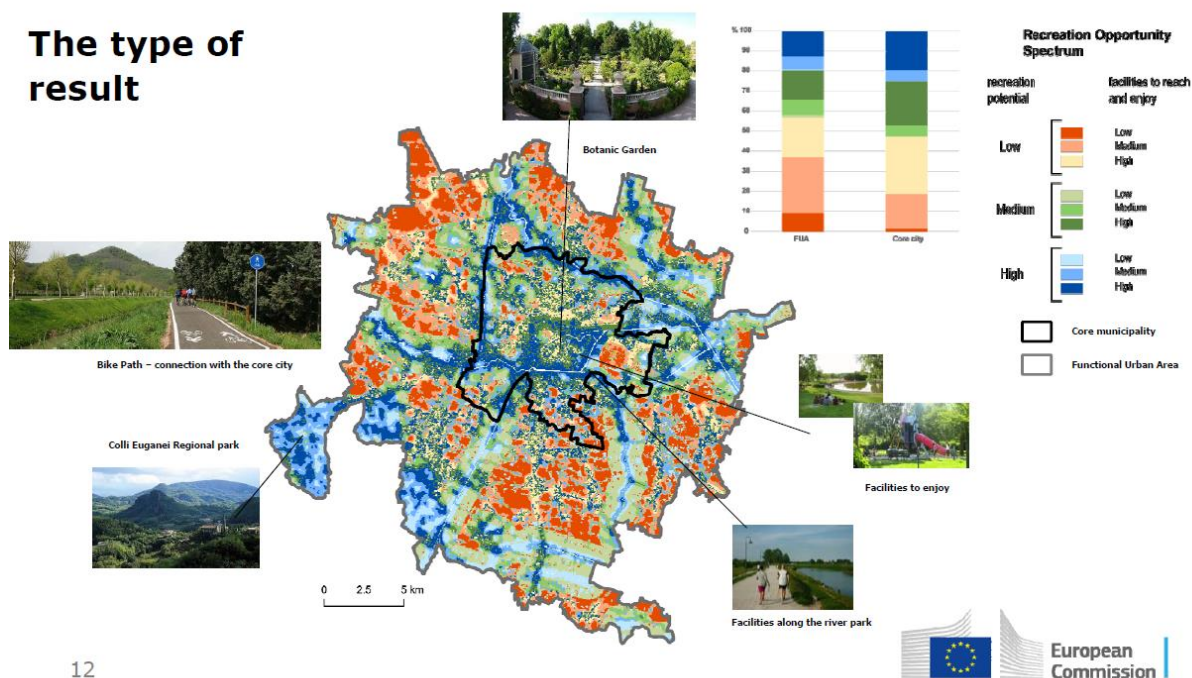
- Konseptet for modellering av urbane rekreasjonsmuligheter kan illustreres slik:

Interaction among different ecosystem types may be translated in a **positive** effect in terms of potential opportunities for recreation

3

The type of result

12

Ved JRC har de imidlertid ikke bare arbeidet med urbane økosystemtjenester, de har også jobbet mye med hva jordbrukslandskapet leverer av økosystemtjenester. For eksempel har de arbeidet med å utvikle en indeks for det de kaller «samfunnets bevissthet» om betydningen av jordbruksareal.

Hovedkonklusjoner Maria-Luisa kunne presentere fra dette arbeidet i JRC var at økosystemer (utover de urbane) produserer økosystemtjenester for store verdier når det gjelder rekreasjon. Kulturelle økosystemtjenester er imidlertid fortsatt et område der det er mye arbeid som gjenstår. Og det er fortsatt en utfordring å finne egnede data.

Susana Mourato fra London School of Economics presenterte først om temaet «Muligheter og utfordringer ved verdsetting av kulturminner og kulturelle økosystemtjenester ved bruk av oppgitte preferanser (spørreundersøkelser)». Hun har selv vært mye involvert i forskning og praktiske prosjekter i England, blant annet i forbindelse med UK National Ecosystem Assessment for noen år tilbake. Hun startet med å legge vekt på å tenke seg slike goder som del av tankegangen omkring kapital, dvs. at velferdseffektene av kulturminner og kulturelle økosystemtjenester kommer fra den «kulturelle kapitalen». Videre gikk hun igjennom spesielle utfordringer og muligheter ved bruk av spørreundersøkelser for å få fram folks avveininger mellom slike goder og andre goder og tjenester som kan gi dem nytte. Hun la spesielt vekt på muligheter for å bedre visualisere de godene man ønsker folk skal ta stilling til. Med Internett-undersøkelser og bedre teknologi har man mange flere muligheter enn før. Hun argumenterte med at slike hjelpemidler kan gjøre verdiene og preferansene vi samler inn i slike spørreundersøkelser mer troverdige og robuste.

Susana avsluttet med å snakke om andre typer metoder som er basert på «opplevd nytte», som blant annet levekårs/lykkeforskning er et eksempel på. Hun nevnte muligheter for å koble slik forskning til monetær verdsetting, dvs. som et supplement til mer tradisjonelle verdsettingsmetoder.

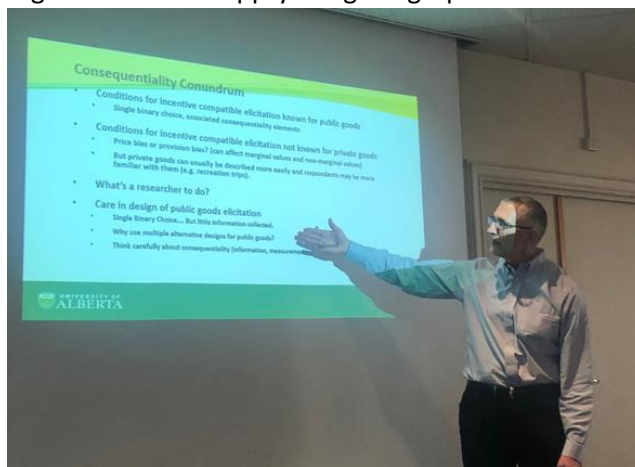
Hennes tidligere PhD-student George MacKerron presenterte så et arbeid han har jobbet med i flere år som handler om å spørre hvordan folk har det på ulike tidspunkter ved bruk av en enkel app, kalt

Mappiness. Denne i kombinasjon med GPS-sporing, informasjon om landskapstyper og natur- og miljøkvaliteter der folk er, hva de gjør osv., har gitt store muligheter for å identifisere hvilken velferdseffekt for eksempel parker og grøntarealer har for folks opplevde velferd. Det vurderes i prosjektet å forsøke en mindre pilot i Norge basert på arbeidet George har gjort.

Professor Susana Mourato fra London School of Economics presenterer om opplevd livskvalitet som verdsettingsmetode.

Vic Adamovicz presenterte sentrale pågående forskningstema innen betinget verdsetting, og kom med forslag til metodiske og praktiske problemstillinger til Valuechange. Først ble den nære sammenhengen mellom betinget verdsetting og valgeksperimenter belyst, og Adamovicz argumenterte for opprydding i begrepsbruk blant forskere innen feltet. Presentasjonen gikk deretter

igjennom den til dels opphetete debatten knyttet til betinget verdsettings validitet og pålitelighet, og presenterte nye samfunnsøkonomiske forskningsfelt hvor betinget verdsetting har blitt anvendt med suksess de senere årene. Vic Adamovicz avsluttet med en gjennomgang av mulige interessante forskningsproblemstillinger og vinklinger i Valuechange-prosjektet, hvor han så gode muligheter til nyskapende forskning på avveininger mellom fellesgoder og private goder, bruksverdier og ikke-bruksverdier.

Professor Vic Adamovicz fra University of Alberta presenterer den nyeste forskningen innen betinget verdsetting.

Ekskursjon med omvisning til Maihaugen 22. januar 2020.

Vi fikk også å interessant presentasjon på Lillehammer bibliotek av Olav Brostrup Müller, der vi fikk høre om Lillehammers arbeid som en UNESCO Creative City – og deres tanker om betydningen av dette – også i forhold til en bærekraftig byutvikling.

VEDLEGG – PROGRAM OG DELTAGERE

Research project workshop:

«Assessing welfare effects of cultural and environmental goods in the context of urbanisation»

Date: 21.-23. January 2019

Venue: Hotel Breiseth in Lillehammer

Participants: Ca. 20 National project team, international expert group, other invited specialists

Project title: «VALUECHANGE: Valuation of Cultural and Environmental Goods for Integrated Assessment and Decision-making: From Promise to Practice »

Project objectives: *The primary objective is to analyse how monetary and non-monetary values of selected cultural and environmental goods can be reliably estimated and integrated into an amended cost-benefit analysis framework and spatial planning, to find better solutions to trade-offs in decision-making and policy development affecting both rural and urban stakeholders*

Workshop objective: *To discuss research ideas and develop collaborative research papers.*

Some research challenges to be discussed at the workshop:

- Alternative methods to assess welfare effects
 - Stated and revealed preferences, and combinations
 - Non-monetary methods: Subjective wellbeing/life satisfaction, Q-method, etc.
 - Stated preferences in combination with lab/field experiments
- Spatial and socio-economic heterogeneity especially along the urban-rural gradient
- Relation between cultural heritage and environmental goods

Travel details:

There is a train from Oslo Airport to Lillehammer every hour and sometimes more frequently. The ticket can be purchased in the Vy-app. The train ride is 1hr 42 min. The hotel is two minutes walking distance from the train station.

Cultural landscape in Norwegian mountains

Lillehammer

PROGRAM FOR LILLEHAMMER WORKSHOP

Tuesday 21. January 2019

TIME	ACTIVITY DESCRIPTION	LEAD PARTICIPANT(S)
Ca. 17:00-	Arrival Lillehammer and check-in	All
20:00	Dinner	All

Wednesday 22. January

TIME	ACTIVITY DESCRIPTION	LEAD PARTICIPANT(S)
7.00 - 8:30	Rise & shine: Breakfast, etc.	All
8:30 - 11:30	Session I: About the project and Norwegian context	Chair: Henrik
8:30 - 8:45	Welcome and presentation of participants	Kristine
8:45 - 9:15	The Valuechange project - Content and status	Kristine & Henrik
9:15 - 9:45	Cultural landscapes & heritage in Norway - Status and trends	Wenche & Sveinung
9:45 - 10:00	Short-Break with fruit/snack	
10:00 - 12:30	SESSION II: Life satisfaction / happiness research and environment /cultural heritage	Chair: Stefan
10:00 - 10:30	Life satisfaction research in Norway - what do we know (and does environment/cultural heritage matter)?	Anders
10:30 - 11:00	<u>Paper draft:</u> (Un)happy cities?	Stefan <u>Discussant:</u> Raul
11:00 - 11:30	Can environment & scenic locations make us (English people) happy?	George
11:30 - 12:00	<u>Paper idea:</u> Mappiness comes to Norway?	Henrik & Kristine <u>Discussant:</u> George
12:30 - 13:30	Lunch break	All
13:30 - ca 17:00	Session III: Excursion to Maihaugen¹ with local brewery tasting surprise, Literary walk through the last century in Lillehammer with local director of culture	Lead: Sveinung / Kristine

¹ Norway's largest open-air museum. <https://eng.maihaugen.no/>

19:30 →	Dinner at hotel - Can (food and) alcohol make us happy?	
---------	---	--

Thursday 23. January

TIME	ACTIVITY DESCRIPTION	LEAD PARTICIPANT(S)
7.00 - 8:30	Rise & shine: Breakfast, etc.	All
8:30 - 10:00	Session IV: Indicators and mapping of cultural ecosystem services and cultural heritage	Chair: Wenche
8:30 - 9:00	Overview of indicators and mapping of (cultural) ecosystem services in Europe	Maria Luisa
9:00 - 9:30	<u>Paper draft:</u> Land use development in and around villages in Norway (and subjective wellbeing?)	Linda & Wenche <u>Discussant:</u> Gabriella
9:30 - 10:00	<u>Paper idea:</u> Cultural heritage in urban and rural land use: A Q analysis	Sveinung <u>Discussant:</u> Dag
10:00 -10:15	Break	
10:15-14:00	Session V: Non-market valuation methods (Landscapes and cultural heritage)	Chair: Ståle
10:15 - 10:45	Choice experiments - Overview and research ideas of relevance for Valuechange	Vic
10:45 - 11:15	<u>Paper idea:</u> Socially optimal development of a tourism destination: The case of Norefjell	Endre <u>Discussant:</u> Vic
	Wild reindeer monitoring and recreational use in Norway	Vegard Gundersen
13:00 - 13:30	<u>Paper idea:</u> Hedonic pricing, residence requirements ("boplikt") & combining RP and SP data	Stefan & Kristine <u>Discussant:</u> Ståle
11:45 - 12:30	Lunch break (and check-out)	All
12:30 - 13:00	Opportunities and challenges for valuing cultural heritage and cultural ecosystem services using stated preferences	Susana
11:15 - 11:45	<u>Paper idea:</u> Contingent Valuation - Current research challenges and idea(s) for Valuechange	Ståle <u>Discussant:</u> Henrik
13:30 - 13:45	Break	
13:45-15:45	Session VI: Relevance for policy instruments / land use planning / cost-benefit analysis	Chair: Sveinung
13:45 - 14:15	Management of cultural landscapes in Switzerland - experiences and lessons	Gabriella
14:15 - 14:45	Municipal land use planning & use of cost-benefit analysis for nature/cultural heritage in Norway	Øyvind & Kristin
14:45-15:30	Summary, brainstorming, next steps	

Ca 15:45	Walk from hotel to train station, departure to Oslo (airport for some), check in at Oslo hotel	Train 16:14
19:30	Optional dinner for those who are in Oslo - Mexican restaurant Coyo	

PARTICIPANTS WEDNESDAY & THURSDAY

1	Susana Mourato	Department of Geography and Environment at the London School of Economics and Political Science (LSE), England	Professor
2	Vic Adamowicz	Department of Resource Economics and Environmental Sociology, University of Alberta, Canada	Professor
3	Dag Kittang	Department of Architecture and Technology, Norwegian university of science and technology	Prof. Emirit
4	Gabriella Hofer	Canton Basel-Landschaft, Department of Economy and Health, Ebenrain- Center for agriculture, nature and nutrition, Switzerland	Senior researcher
5	Julien Picard	Department of Geography and Environment at the London School of Economics and Political Science (LSE), England	PhD student
6	Maria-Luisa Paracchini	European Commission, Joint Research Centre, Directorate D – Sustainable Resources, Italy	Senior researcher
7	George MacKerron	The Economics of Environment, Energy & Climate Change, University of Sussex, England	Senior lecturer
8	Raul Brey Sanchez	Department of economics, Universidad Pablo de Olavide, Spain	Professor
9	Kristine Grimsrud	Research Dep., Statistics Norway	Senior researcher
10	Stefan Leknes	Research Dep., Statistics Norway	Senior researcher
11	Wenche Dramstad	Division of survey and statistics landscape monitoring, Norwegian Institute of Bioeconomy Research	Prof/Senior researcher
12	Linda Aune-Lundberg	Division of survey and statistics landscape monitoring, Norwegian Institute of Bioeconomy Research	Researcher
13	Sveinung K. Berg	Heritage and society, Norwegian Institute for Cultural Heritage Research (NIKU)	Senior researcher
14	Endre K. Iversen	Menon Centre for Environmental and Resource Economics & NMBU	PhD student
15	Henrik Lindhjem	Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Senior researcher
16	Ståle Navrud	Norwegian University of Life Sciences (NMBU) & Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Professor
17	Øyvind N. Handberg	Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Senior researcher
19	Anders Barstad	Research Dep., Statistics Norway	Senior researcher
20	Kristin Magnussen	Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Senior researcher
21	Xiaozi Liu	NORCE Norwegian Research Centre AS	Postdoc
22	Vegard Gundersen	Norwegian institute for nature research	

DAY 3: Friday 24. January

Workshop on specific research and paper ideas in (environmental) economics

TIME	ACTIVITY DESCRIPTION	LEAD PARTICIPANT(S)
7.00 - 9:00	Rise & shine: Breakfast, etc.	All
9:00 - 9:45	Tradeoffs between carbon storage and landscape preferences & comparison between citizen and commercial internet survey panels	Xiaozi, Kristine & Henrik
9:45 - 10:30	The role of behavioural spill-overs to enhance cultural ecosystem valuation	Julien
10:30-10:45	Coffee break	All
10:45 - 11:30	Barriers to the market acceptance of zero emission vehicles (in Spain ²)	Raul
11:30 - 12:15	Lunch break	All
12:15 - 13:45	Combining methods: Revealed and stated preference data and (if time) integrating environmental models with valuation models for policy support	Brett, comments from Kristine on Norwegian data and discussion
13:45 -14:30	Effect of policy and payment consequentiality perceptions on elicited preferences	Endre
14:30 - 15:00	Ideas for implementing Mappiness pilot	Henrik / George
Ca 15:00 - 15:30	Final thoughts / ideas and next steps - How to proceed with design, data collection and paper writing - Next meeting?	Kristine/Henrik/all

² We «love» them here in Norway.

PARTICIPANTS FRIDAY

1	Susana Mourato	Department of Geography and Environment at the London School of Economics and Political Science (LSE), England	Professor
2	Vic Adamowicz	Department of Resource Economics and Environmental Sociology, University of Alberta, Canada	Professor
3	Julien Picard	Department of Geography and Environment at the London School of Economics and Political Science (LSE), England	PhD student
4	George MacKerron	The Economics of Environment, Energy & Climate Change, University of Sussex, England	Senior lecturer
5	Raul Brey Sanchez	Department of economics, Universidad Pablo de Olavide, Spain	Professor
6	Kristine Grimsrud	Research Dep., Statistics Norway	Senior researcher
7	Endre K. Iversen	Menon Centre for Environmental and Resource Economics & NMBU	PhD student
8	Henrik Lindhjem	Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Senior researcher
9	Ståle Navrud	Norwegian University of Life Sciences (NMBU) & Menon Centre for Environmental and Resource Economics	Professor
10	Brett Day	Director of the Land, Environment, Economics and Policy Institute (LEEP), University of Exeter (virtual participation)	Professor
11	Xiaozi Liu	NORCE Norwegian Research Centre AS	Postdoc